

کارونقش آن در آفرینش شعر

بخش دهم

منابع، مأخذ و رویکردها:

- 1- نقش کاردرگذران از میمون به انسان، فردریک انگلس.
- 2- هنر و جامعه، روزه باستید، ترجمه غفار حسینی.
- 3- اجمالی از تحقیق ا.ح. آریان پور، درباره جامعه شناسی هنر.
- 4- دیوان ناصر خسرو.
- 5- دیوان خاقانی.
- 6- شعر و کار در ادب فارسی.
- 7- زندگی ناصر خسرو در لابلای دیوانش، مؤلف: دکتور برزین مهر.
- 8- سامان نو شماره های 1- 5.
- 9- شعله جاوید، شماره های 1- 11.
- 10- چگونگی رشد بورژوازی در افغانستان (سرخا).
- 11- افغانستان در مسیر تاریخ جلد اول و دوم، میر غلام محمد غبار.
- 12- جنبش مشروطیت در افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.
- 13- سایت های پیام آزادی و شورش.

توضیحات:

خوانندگان محترم در حین مراجعه به توضیحات نخست شماره های توضیحات را در متن فوق الذکر بصورت مسلسل اصلاح نمایند. زیرا بعد از شماره 36 در تسلسل شماره ها اشتباه صورت گرفته است و باید اصلاح شود.

- 1- ا.ح. آریان پور: جامعه شناسی هنر، انجمن دانشجویان هنرهای زیبا، 1354، ص 25.
- 2- همان کتاب ص 1.
- 3- جرج تامسون: خاستگاه زبان، اندیشه و شعر، ترجمه علوی نیا انتشارات حقیقت، چاپ اول، ص 45-46.

- 4- همان کتاب ،ص48.
- 5- شهیق:نفس کشیدن،داخل شدن هوادر ریتین.زفیر:بیرون آمدن هواازته،دم برآوردن.فرهنگ فارسی معین.
- 6 - کارل بوخر 1899 K . Buecher . Arbeit Und Rhy Thmus
به نقل از جامعه شناسی هنر،ص30-31.
- 7- شناخت زیبایی(استتیک) پیشین، ص102.
- 8- خاستگاه زبان و اندیشه و هنر:پیشین
- 9- بوخر ،نقل از :خاستگاه اندیشه ، زبان و شعر، پیشین، ص59.
- 10- همانجا ص 6.
- 11- بازتاب کاروطبیعت در هنر، پیشین.
- 12- ادبیات از نظرگورکی، ترجمه ابوتراب باقرزاده ، انتشارات شبگیرچاپ سوم،1356.
- 13- پاولوف:بیست سال مطالعه عینی فعالیت عصبی حیوانات ،نقل ازبازتاب کاروطبیعت در هنر.
- 14- با استفاده از جامعه شناسی هنر.
- 15 - وبلن Veblen:Theovy of leisure class 1899: نقل
از جامعه شناسی هنر،ص110.
- 16- با استفاده از جامعه شناسی هنر ،ص 176-175.
- 17- نظامی عروضی :چهارمقاله،به کوشش داکتر محمد معین،ص 54-18
- 18- شبلی نعمانی:شعرالعجم،ترجمه سید محمدتقی فخرداعی ،گیلانی،ص 104.
- 19- زین العابدین مومن:شعروادب فارسی ،1332،ص 3.
- 20- به نقل از :امثال در شعر فارسی.
- 21- دیوان ابن یمین فریومدی.
- 22- دیوان کامل استادجمال الدین ،تصحیح وحید دستگردی،تهران،1320.
- 23- ماهیار نوابی:منظومه درخت آسوریک،انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، چاپ اول 1346
- 24- پایه دین زردشتی ،ص67.
- 25- فرهنگ های ،بهارعجم- آندراج- کشف اللغات.
- 26- طاقیه دوز:کلاه دوز - طاقیه یا طاقیه نوعی از کلاه،کلاه دراز،شبه به کلاه درویشان،طاقین هم گویند.
- 27- خاکبیز:کسی است مغاره های زرگری رامیبیزد تا قراضه های زیر

- طلار ابيابد.
- 28- نعل بند: کسی که اسپ را نعل میکند.
- 29- نساج: بافنده، جولای.
- 30- پاره دوز: کسی که پیشه اش پینه زدن به کفش یا جامه است.
- 31- تنبول: تامبول، تملول، تامول، درخچه ایست شبیه به تاک برگهایش پهن سبز و معطر.
- 32- گلابی (گلابگیر) کسی که پیشه اش گرفتن گلاب از گل میباشد.
- 33- آبدار: آبدار باشی، متصدی آبدار خانه که شغلش تهیه کردن شربت، چای و قهوه باشد.
- 34- درودگر: نجار، چوب تراش.
- 35- جراح: کسی که زخم ها و جراحات را معالجه میکند.
- 36- کحال: سرمه کننده، طبیب، متخصص در امراض چشم.
- 37- مجلد: جلد شده، کتاب که آنرا جلد کرده باشند.
- 38- نیلگر: نیل کار - رنگریز که چیزی را با نیل رنگ میکند.
- 39- حکاک: بسیار حک کننده، کسی که نوشته یا صورتی را روی نگین یا فلز حک کند، مهر ساز، نگین ساز.
- 40- ادبیات ایران در زمان سلجوقیان و مغولان، ترجمه یعقوب آژند، نشر گستره، 1364، ص 35.
- 41- دیوان خاقانی، ص 690.
- 42- دیوان خاقانی، ص 690.
- 43- تاریخ ادبیات در ایران، دکتر صفا، پیشین، ص 90.
- 44- دیوان حکیم شفاهی اصفهانی، به تصحیح مقدمه و تعلیقات دکتر لطف علی بنان، انتشارات اداره کل ارشاد اسلامی آذربایجان، چاپ دوم ص 118 از مقدمه و ص 5 از اصل کتاب و مثنوی نمکدان حقیقت.
- 45- دیوان ص 216.
- 46- دیوان ص 446.
- 47- در باب انگیزه های سیاسی خلیفه عثمانی دکتر صاحب الزمانی دیپاچه بر رهبری مؤسسه انتشاراتی عطائی صفحات 285 تا 294 و نیز اطلاعات ماهانه، شماره های 47 تا 52 سال 31-1330 سلسله مقالات رحیم زاده صفوی.
- 48- فریدون آدمیت، "فکر دموکراسی اجتماعی در نهضت مشروطیت ایران" تهران. 1345 صفحات 6-9.

- 49- فریدون آدمیت، در اندیشه های میرزا آقاخان کرمانی، تهران، 1353، صفحات 238-235.
- 50- قاسم غنی، "شرح حال مرحوم حاج ملاهادی سبزواری به قلم خودشان" در مجله "یادگاری"، سال 1، شماره 3، بهار 1333، صفحات 47-43.
- 51- عبدالصمد کامبخش: نظری به جنبش کارگری در ایران، انتشارات گلبرگ، ص 13-14.
- 52- کامبخش همان کتاب ص 14.
- 53- آدمیت، همان مأخذ، ص 6. نویسنده میرزا آقاخان کرمانی را نماینده متفکران سوسیالیزم مغرب و میرزا عبدالرحیم طالبوف تبریزی را منعکس کننده اندیشه ورزان سوسیالیزم مشرق (سوسیال دموکرات های روس) میداند. (همان صفحه)
- 54- سه مقاله در باره انقلاب مشروطه ایران ترجمه م. هوشیار. چاپ دوم. شرکت سهامی کتابهای جیبی. 1357. ص 23.
- 55- فریدون آدمیت. همان. ص 5.
- 56- مؤلفان افکار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در آثار منتشر نشده دوران قاجار "اشاره کرده اند که تنها در رساله "سیاست مدن" نوشته خان خانان (که هویت او چندان مشخص نیست) در مبحث اقتصاد جدید به وضع کارگر و کارخانه و مجامعی که برای حمایت حقوق اجتماعی مزدوران تشکیل یافته اند، توجه داده شده است (فریدون آدمیت- همانا طبق ص 249).
- 57- حشمت الله فریود: از سازمان های بین المللی چه میدانید؟ مقدمه سازمان بین المللی کار، 1349- ص 3 و 4.
- 58- علی اصغر حکمت، سخنرانی در نخستین کنگره نویسندگان ایران، تیرماه 1325 ص 37.
- 59- علی اصغر حکمت همانجا.
- 60- علی اصغر حکمت همانجا.
- 61- یحیی آرین پور: از صبا، تا نیما: انتشارات امیر کبیر. جلد دوم. چاپ دوم. 1351 ص 171.
- 62- دکتور شفیع کدکنی: ادوار شعر فارسی از مشروطیت تا سقوط سلطنت، انتشارات طوس. 1359.
- 63- یحیی آرین پور: از صبا تا نیما. 2. ص 41.
- 64- اولین منطقه در افغانستان همین مطبوعه بود.
- 65- Pierre Lovis Napoleon Cavanry

- 66- تاریخ مختصر افغانستان جلد 2- پوهاند عبدالحی حبیبی ص 127.
- 67- همان کتاب.
- 68- در این کشورها بورژوازی عمدتاً بصورت بورژوازی تجاری یا دلال وجود داشت که این خود ناشی از عملکرد امپریالیزم در کشورهای مزبور میباشد.
- 69- تأکید از ماست. همان طور که قبلاً متذکر شدیم هدف اساسی انگلستان از کنترل و تسلط بر افغانستان ایجاد سدی بود در برابر آن نیروهای که سودای دست یافتن به خزائن طلای هندوستان را داشتند. امور تجاری برای امپریالیزم انگلیس در درجات بعدی اهمیت داشت بنابراین ذکر کلمه تجاری بدون حتی اشاره ای بر روابط سیاسی از جانب امان الله، نوعی مبارزه جوئی زیرکانه میباشد.
- 70- برقراری روابط (حتی اقتصادی) بین افغانستان و روسیه همواره موجب نارضایتی انگلستان میگردد. بخاطر این حساسیت (که ناشی از رقابت دو قدرت) بود که بیش از هر چیز روابط افغانستان و روسیه را کنترل مینمودند. بنابراین تعیین سفر در بخارا قبل از ایجاد هرگونه روابطی با سایر کشورها و بخصوص در زمانیکه حکومت بلشویک ها در روسیه حاکم شده بود. دارای اهمیت فوق العاده ئی است. که این خود حرکت دیگری است برای ابراز استقلال و خودمختاری افغانستان.
- 71- حزب خرده بورژوازی انقلابی.
- 72- مولوی برکت الله و کاظم بی دو انقلابی ترک بودند که اساساً تحت تأثیر پان اسلامیزم بودند.
- 73- سر محرر ارشادالنسوان، روح افزا معروف به قدسیه، همشیره حبیب الله طرزی و مدیران اسعار معروف به بیبی عربی همسر محمود طرزی بودند.
- 74- امان افغان - سال اول شماره 6 ص 5.
- 75- امان افغان توسط شاگردان محمود طرزی اداره میشد و عوض سراج الاخبار به سردبیری محمود طرزی که در زمستان 1297 هجری - شمسی (دسامبر 1918) از انتشار ماند منتشر شد.
- 76- امان افغان سال اول شماره 5 ص 6.
- 77- استخدام و بکارگیری متخصصین خارجی مثل دوران نادر و بعد از آن بدون بدون ضابطه و معیار نبود. اصل مهم در گزینش آنها میزان کارائی و مفید بودن بود.

78- هر دولتی بلحاظ ماهیت طبقاتی خود ناگزیر از تقویت ارتش با نیروی سرکوب میباشد. ولی تفاوت در چگونگی کارکرد است. در دوران امان الله ارتش بمثابه نیروئی برای تسریع حرکت اجتماعی مترقی بکار برده میشود.

79- رجوع شود به کتاب نهضت سرمایه‌داران تألیفای پ. پطرو و دفسکی، ترجمه کریم کشاورز.

80. با یک شرکت برلنی.

81- گیاهان مزبور مصرف کیمیاوی و طبی داشت. امتیاز انحصاری مزبور برای مدت 20 سال به شرکت اصلاح داده شد. دولت متعهد شد از جان و مال مامورین شرکت در برابر مردم محافظت نماید. (گیاهان باغات اهالی نیز جزو این قرار داد بود و همین باعث بعضی اعتراضات مردم میشد.) و از کار سایر تجار و حتی مردم عادی در این زمینه شدیداً جلوگیری نماید و ماشین آلات و سامان شرکت از محصول گمرکی معاف باشد.

82- در همین دوران امان الله خان در خارج تبلیغات وسیعی را بر ضد حکومت نادر براه انداخته بود.

83- همانطور که گفته اند شرکت سهامی که بعداً بانک ملی خوانده شد، با شرکت دولت تشکیل گردید ولی قسمت اعظم سرمایه آن متعلق به سرمایه‌داران کمپرادور و فنودال بود.

84- در بحران اقتصادی ایکه فوقاً بدان اشاره شد، دولت برای تأمین امور مالی خود از طرفی و جلوگیری از ضرر و زیان فنودالها و بروکرات ها و کمپرادور ها از طرف دیگر، ناگزیر شد، بسیاری از انحصارات و فابریکات خود را بفروشد.

85- بقول سالنامه کابل سال 1332 ص 66 و حتی بطور رسمی هم که شده "لایحه تقسیم و تعیین وظایف دوایر و مؤسسات مالی در وزارت مالیه بکلی وجود نداشت و از این رهگذر، مسوولیت و صلاحیت مهم مانده بود".

86- در سال 1337 نیز چهار پیشنهاد بوزارت تجارت رسید. تاجر ژاپنی برای صنایع روده، به سرمایه یک ملیون افغانی، یک آلمانی برای ماشین های سورت میوه با سرمایه (75000) دالر. زمینس آلمان برای ورکشاپ تعمیر سامان، آلات برقی به سرمایه صد هزار مارک و انتشارات فرانکلین امریکا برای امور طباعتی به سرمایه صد هزار دالر.

87- در حالیکه یکی از اقلام وارداتی را هر ساله منسوجات سندی تشکیل میداد. تولید اینمواد در داخل تنزل میکرد. فی المثل در سال 37 و 1338 تولیدات نخ

پنبه ای 57% تنزل نمود. (پیشرفت پلان و تحلیل اوضاع اقتصادی-وزارت پلان 1339.

88- حتی امروز که کشور باصطلاح صنعتی تر شده است مشاهده میگردد که ساده ترین تولیدات بورژوازی حتی ساده ترین اشتوپ های که نظیر آن در داخل کشور تولید میشود، از هند وارد میگردد. و باقصری نقاط کشور نیز میرسد. هر اشتوپ و هر کالای خارجی مشت محکمی است بر سر فرو افتاده بورژوازی. حال امروز را مقایسه کنید با سال 1335 که بورژوازی به مراتب ضعیف تر بود باروی کار آمدن "جمهوریت دموکراتیک"؟! و وابستگی هند و بلوک روسیه و پلانهای رنگارنگ باصطلاح سوسیالیستی "حزب خلق" سرکوبی بورژوازی ملی به نفع بورژوازی کمپرادور- بروکراتیک هر چه بیشتر شدت یافته است.

89- بانکهای مزبور علاوه بر اینکه سود زیادی از بابت قروض خود از مشتریان میگرفتند بطرق مختلف دیگر نیز آن را به قید میکشیدند. از جمله بانک زراعتی دهقانان را مجبور مینمود تا در برابر هر بیست هزار افغانی زمین که در گرو بانک داشتند تعداد ده سهم یکصد افغانی از سهام بانک را بخرند. این تعداد اسهم برای هر یک لک افغانی اضافه بر بیست هزار، ده سهم افزوده شده میروند.

90- حاجی میرزا علی اکبر، پدر دکتر حسن ستوده بوده زمانی استاد دانشگاه و وکیل دادگستری بود.

91- پدر روانشاد محمد علی فروغی، نویسنده و دیوان مرد و نخست وزیر پیشین ایران.

92- فرزند رنج ص 637 دیوان ابوالقاسم لاهوتی باکوشش و مقدمه احمد بشیری.

93- بزلف چون کمندهش، ایدل مپیچ کآنجا - سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت

94- عقاب جور گشوده است بال بر همه شهر- گمان گوشه نشینی و تیر آهی نیست.

95- جواب سرخ ص 83- دیوان لاهوتی.

96- از صبا تا نیما، جلد 2 ص 169.

97- سروریشی نتراشیده و رخساری زرد

زردوباریک چونی

سفره ئی کرده حمایل، پتوئی بر سر دوش

ژنده ئی در تن وی

کهنه پیچیده بپا، چونکه ندارد پا پوش

در هر جاده ای

- چند قزاق سوار، از پیش، آلوده بگرد.
98- از صبا تا نیما، جلد 2 ص 469.
- 99- شادروان دکتر محسن هشترودی، مجله روشنفکر شماره 444 فروردین ماه 1341 و تاریخ برگزیدگان، نوشته امیر مسعود سپهرم چاپ زوار.
- 100- باتو گپ دارم. ص 52- دیوان لاهوتی.
- 101- کوهکن ص 673-675.
- 102- نوروزیه ص 673-675.
- 104- غنچه خزان زده، ص 925.
- 105- رایت جمهور ص 928.
- 106- جنگ آدمیزاد بادبو، ص 176.
- 107- گفته های شادروان مهری یکی از آزادیخواهان گیلان و یاران بنام مرزا کوچک خان بود و گذشته از آن ترجمان روسی میرزا نیز بود.
- 108- در این سال بعضی از کرمان شاهیان به مشهد رفته بودند و روسها که در مشهد به سرمیبردند از بازگشت آنان جلوگیری میکردند تا اینکه آنها ناگهانی لاهوتی را دیده و شناخته و از او کمک خواسته اند و گویا که لاهوتی با آنها مهربانی فراوانی کرده و گره از کارشان گشوده و توانسته اند به شهر و دیار خود باز گردند.
- 109- روزنامه فرمان شماره 545 هشتم آبان ماه 1332.